

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 27 Kasım 2019

Küresel Ekonomide Durgunluk, Eşitsizlik ve Şiddet

Küresel ekonominin 2020’de beklenen seyri üzerine IMF’nin yeni İcra Direktörü **Kristalina Georgieva**’nın çarpıcı uyarıları geçtiğimiz hafta boyunca yoğun yankı buldu: Direktör Georgieva, IMF’nin Dünya Bankası ile birlikte düzenlemekte olduğu yıllık ortak toplantılarında açıklanması beklenen “Küresel Ekonomide Tehditler” konulu araştırmasına dayanarak, “dünya ticareti üzerine konulan engellerin tüm dünyada özellikle imalat sanayi yatırımlarında gerilemeye yol açtığını savunmaktaydı. Georgieva’ya göre, ticaret savaşlarının yol açtığı gerginlikler, 2020 yılı boyunca küresel ekonomide 700 milyar dolarlık bir kayıp anlamına gelecek. Bu rakam dünya gelirinin yüzde 0.8’ine tekabül ediyor.

IMF’nin 2020 yılı için sunduğu projeksiyonlara göre, ticaret savaşlarının tetiklediği durgunluk ile birlikte şirketler kesiminin risk altındaki borçları hızla artacak ve 19 trilyon dolara ulaşacak. Bu rakam da sekiz en büyük ekonominin toplam borçlarının yüzde 40’ına ulaşmakta ve 2009 finans krizindeki rakamın çok üstünde.

***

Aslında küresel ekonomide yaşanan kriz sürecini sadece “ticaret savaşlarına” bağlamanın doğru bir değerlendirme olmadığını biliyoruz. Küresel ekonomide uzun süredir süregelen düşük üretkenlik kazanımları, gerileyen kar oranları ve yatırım talebi ile bozulan gelir dağılımı düşünüldüğünde, ulusal ekonomilerin korunma dürtüsüne dayalı ticaret savaşlarının yaşanmakta olan kriz sürecinin aslında “nedeni” değil, bir *sonucu* olduğunu görmek gerekiyor.

Nitekim, küresel ekonomide giderek yoğunlaşan gelir eşitsizliği ve bunun yol açtığı sosyal şiddet olgusunu artık krizin bir yandan *nedeni*, bir yandan da *sonucu* olarak değerlendirmemiz gerekiyor. Veriler çarpıcı; Oxfam (*) bizlerle şu verileri paylaşıyor:

- 1988’den bu yana dünyanın en yoksul yüzde 10’luk kesiminin kişi başına gelirleri yılda 3 Amerikan dolarından daha az artabilmiş iken, küresel ekonominin en zengin yüzde 1’lik kesiminin gelirleri 182 misli artış göstermiş durumda;
- ABD’de son otuz sene boyunca toplam gelirin alt yüzde 50’lik yarısına sahip kişilerin reel gelirlerinde hiçbir artış yaşanmamış iken, nüfusun en zengin yüzde 1’lik kesiminin gelirleri yüzde 300 oranında arttı.
- Zenginliğin yoğunlaşmasında mirasa bağlı servet birikiminin ana aktör olduğu biliniyor. Oxfam araştırmacılarının projeksiyonlarına göre önümüzdeki yirmi yıl boyunca sadece beş yüz kişinin mirasçılara devredeceği servet 2.1 trilyon dolar olarak hesaplanıyor. Bu rakam 1.3 milyar nüfuslu Hindistan ekonomisinin milli gelir toplamından daha fazla.

***

Gelir eşitsizliğinin emeği ile geçinenler açısından uzantıları sadece gelir kayıplarını değil, aynı zamanda sosyal haklarındaki kayıpları ve uğramakta oldukları siyasal baskı ve şiddeti de içeriyor. Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu (ITUC) Genel Sekreteri **Sharan Burrow**, *ITUC Küresel Haklar Endeksi Raporuna* (**) dayanarak bizlerle şu verileri paylaşıyor:

Dünyamızda ülkelerin,

- yüzde 85’inde grev hakkı engellenmiş konumda;
- yüzde 80’inde toplu sözleşme görüşmeleri kısıtlanmış ya da tümüyle engellenmiş halde;
- yüzde 59’unda işçi sendikalarının kayıtları otoriteler tarafından engellenmiş; işçilerin bir sendikaya üye olma girişimleri engellenmiş olan ülke sayısı ise 2018’de 92 iken, bu rakam 2019’da 107’ye çıkmış;
- İzlenmekte olan ülkelerin %72’sinde işçilerin yargıya ulaşımı ya hiç yok, ya da kısıtlı. 154 ülkeden, 54’ünde işçilerin toplantı ve gösteri hakları engellenmiş durumda;
- Sendikal faaliyetleri ve hak arama mücadelesi yüzünden tutuklanmış veya gözaltına alınmış işçilerin söz konusu ülkeler toplamı 2018’de 59 iken, bu rakam 2019’da 69’a ulaşmış durumda.

ITUC Küresel Haklar Raporunun değerlendirmelerine göre işçi haklarının en kötü konumda olduğu on ülke sıralamasında şu ülkeler dizilmekte: *Cezayir, Bangladeş, Brezilya, Kolombiya, Guatemala, Kazakistan, Filipinler, Suudi Arabistan, Türkiye ve Zimbabve.*

Yeni Küresel Dünya ve Yeni Türkiye gerçekleri...

(*). Oxfam, Briefing Paper, Ocak, 2017; An Economy For the 99%.

(**) ITUC Global Rights Index, 2019. <https://www.ituc-csi.org>